

УДК 347.4
DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v1.2024.10>

І. Й. Пучковська
докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри цивільного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
orcid.org/0000-0002-4693-3127

РЕАЛІЗАЦІЯ КРЕДИТОРОМ ПРАВ ЗА ГАРАНТІЄЮ – СПОСІБ САМОЗАХИСТУ У ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИНАХ

У статті розглянуто поняття та забезпечувальний механізм банківської гарантії. Розкрито сутність, функції, визначальні риси банківської гарантії як особистого виду забезпечення виконання зобов'язання, конструкція якого складається з трьох правочинів: договору між боржником і кредитором (основний договір), договору між боржником (потенційним принципалом) і потенційним гарантом про видачу гарантії, та власне гарантії як одностороннього правочину. Проаналізовано зміст договору про видачу гарантії, що виступає містком між основним договором (укладеним боржником з кредитором) та гарантією як одностороннім правочиним, виданим гарантом. Так договір про видачу гарантії має містити посилання на договір, забезпечення виконання за яким відбувається завдяки гарантії, одночасно виступаючи підставою для видачі гарантії – одностороннього правочину. Отже забезпечувальна конструкція гарантії, як особистого виду забезпечення виконання зобов'язання, складається з трьох правочинів, де видана гарантом банківська гарантія – це лише один з них. Авторкою досліджено порядок видачі гарантом (банком) банківської гарантії та умови реалізації прав бенефіціара як кредитора за банківською гарантією з метою захисту. Проаналізовано особливості захисту прав кредитора при порушенні боржником (принципалом) грошового зобов'язання шляхом пред'явлення гаранту вимоги про сплату за гарантією. Реалізацію прав кредитора за банківською гарантією запропоновано розглядати в якості одного із способів самозахисту прав кредитора у договірних зобов'язаннях – дії, які кредитор як уповноважена особа (потерпілий) може застосувати самостійно, без звернення до юрисдикційних органів. Наголошується, що способи самозахисту мають відповідати змісту права, яке порушене, характеру дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням.

Ключові слова: порушення прав кредитора, договірне зобов'язання, задоволення вимоги, способи захисту, самозахист, види забезпечення, банківська гарантія, односторонній правочин.

Puchkovska I. Y. ENFORCEMENT OF CREDITOR'S RIGHTS UNDER GUARANTEE – A METHOD OF SELF-DEFENSE IN CONTRACTUAL RELATIONS

The article examines the concept and security mechanism of a bank guarantee. It reveals the essence, functions, defining features of a bank guarantee as a specific type of obligation security, the structure of which consists of three legal acts: the contract between the debtor and the creditor (the underlying contract), the contract between the debtor (potential principal) and the potential guarantor for issuing the guarantee, and the guarantee itself as a unilateral legal act. The content of the guarantee issuance contract is analyzed, which serves as a link between the underlying contract (entered into by the debtor with the creditor) and the guarantee as a unilateral legal act issued by the guarantor. Thus, the guarantee issuance contract must reference the contract for which performance is secured through the guarantee, simultaneously serving as the basis for issuing the guarantee – a unilateral legal act. Therefore, the security structure of a guarantee, as a specific type of obligation security, consists of three legal acts, where the bank guarantee issued by the guarantor is just one of them. The author explores the procedure for issuing a bank guarantee by the guarantor (bank) and the conditions for the beneficiary's rights realization as a creditor under the bank guarantee for protection purposes. The specifics of protecting the creditor's rights in the event of the debtor's (principal's) breach of monetary obligation by presenting a demand for payment under the guarantee to the guarantor are analyzed. Implementing the creditor's rights under the bank guarantee is proposed to be considered as one of the methods of self-defense of the creditor's rights in contractual obligations – actions that the creditor, as the authorized person (victim), can independently apply without recourse to judicial authorities. It is emphasized that self-defense methods must correspond to the content of the violated right, the nature of the actions by which it is violated, and the consequences resulting from this violation.

Key words: creditor's rights violation, contractual obligation, claim satisfaction, protection methods, self-defense, types of security, bank guarantee, unilateral legal act.

Постановка проблеми. Захист порушених цивільних прав та інтересів може відбуватися як в юрисдикційній формі – шляхом звернення особи, чії права порушені, до юрисдикційних органів, перш за все, суду, так і шляхом самозахисту. Самозахист у чинному цивільному законодавстві України вперше був закріплений в ст. 19 ЦК України 2003 р. [1] в якості форми захисту прав, альтернативної юрисдикційній формі. Вітчизняний законодавець під самозахистом розуміє застосування особою засобів протидії, які не забо-

ронені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Закон встановлює, що способи самозахисту мають відповідати змісту права, яке порушене, характеру дій, якими воно порушене, а також наслідкам, що спричинені цим порушенням. При цьому самі способи самозахисту можуть обиратися самою особою чи встановлюватися договором або актами цивільного законодавства. Проблему в науці цивільного права з часів запровадження інституту самозахисту до законодавства України представляє можливість застосування

уповноваженою особою (кредитором) самозахисту в договірних відносинах, оскільки потягом десятиліть (з 70-х років XX століття) під самозахистом розглядалося вчинення виключно фактичних дій, зокрема в стані крайньої необхідності та необхідної оборони.

Стан дослідження. Останнім часом дослідники все частіше при розгляді самозахисту акцентують увагу не на змісті вчинених уповноваженою особою дій – фактичних чи юридичних, а виключно на формі їх вчинення – самостійно уповноваженою особою, без звернення до юрисдикційних органів [2, с. 236], наголошуючи, що різниця між неюрисдикційною та юрисдикційною формою захисту полягає саме в тому, яким суб'єктом здійснюється захист порушеного права (спеціальним органом чи потерпілим) [3, с. 9; 4, с. 45]. У науковій літературі знайшли відображення думки щодо загальної характеристики самозахисту, зокрема І.О. Антонюк [5] та Д.Д. Луспеніком [6] досліджене право учасників цивільних правовідносин на самозахист, його поняття та межі здійснення. Застосуванню самозахисту при порушенні речових прав, зокрема права власності, присвячені статті В.О. Матвійчук [7] та І.М. Осолінкер [8]. Заходи оперативного впливу та реалізацію мір цивільно-правової відповідальності і видів забезпечення виконання зобов'язань в якості способів самозахисту кредитора в договірних відносинах розглядає А.О. Покровська [9].

Метою статті є дослідження самозахисту в договірних відносинах, зокрема шляхом реалізації прав кредитора за гарантією як особистим видом забезпечення виконання зобов'язання.

Виклад основного матеріалу.

Серед способів самозахисту, які у разі порушення договірного зобов'язання кредитор як уповноважена особа (потерпілий), здатний застосувати самостійно, без звернення до юрисдикційних органів, особливе місце займає реалізація мір, закріплених законодавцем в ч. 1 ст. 546 ЦК України в якості видів забезпечення виконання зобов'язання, а саме неустойки, поруки, гарантії, застави, притримання, завдатку, довірчої власності.

Досить популярним часто застосовуваним кредиторами способом захисту в договірних зобов'язаннях виступає реалізація забезпечувальної конструкції гарантії (банківської гарантії). У вітчизняне законодавство банківська гарантія була у 2003 році одночасно введена Цивільним та Господарським [10] кодексами України. Згідно положень Цивільного кодексу України банківська гарантія виступає незалежним видом забезпечення виконання зобов'язання, здатним забезпечити швидке отримання кредитором грошових сум від гаранта при порушенні зобов'язання боржником. В ст. 560 ЦК України законодавець, розкрива-

ючи зміст забезпечувальної конструкції банківської гарантії, закріплює, що за гарантією банк, інша фінансова установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого зобов'язку. Гарант відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником. Зобов'язок гаранта перед кредитором полягає у сплаті суми, вказаної в гарантії (ст. 566 ЦК України). Зобов'язання гаранта перед кредитором не залежить від припинення або недійсності основного зобов'язання (ст. 562 ЦК України). У ч. 1 ст. 200 ГК України законодавець закріплює гарантію (банківську гарантію) як специфічний засіб забезпечення виконання господарських зобов'язань, що полягає в письмовому підтвердженні (гарантійному листі) банком, страховою організацією, іншою кредитною установою задоволення вимог уповноваженої особи у розмірі грошової суми, зазначеної в письмовому підтвердженні, якщо зобов'язана (третя) особа не виконає вказане у ньому певне зобов'язання, або за інших умов, передбачених у відповідному підтвердженні. Як бачимо банківська гарантія закріплена українським законодавцем в якості особистого виду забезпечення; як односторонній правочин, внаслідок вчинення якого у гаранта виникає зобов'язок сплатити грошову суму відповідно до умов гарантії на вимогу кредитору в зв'язку з порушенням боржником зобов'язання, забезпеченого банківською гарантією. Кредитор, звернувшись до гаранта з вимогою про сплату грошової суми, захищає в такий спосіб свої порушені права без звернення до юрисдикційних органів (суду), що дає підстави віднести реалізацію прав кредитора за банківською гарантією до способів самозахисту.

З огляду на багатогранність банківської гарантії вона розглядається дослідниками у різних площинах: як спосіб захисту прав кредитора, односторонній правочин, фінансова послуга, кредитна операція, але найчастіше як незалежний вид забезпечення виконання грошового зобов'язання. Перш за все, підкреслюючи забезпечувальну природу банківської гарантії, необхідно зазначити, що її основне призначення – стимулювати боржника (принципала) до належного виконання забезпеченого гарантією зобов'язання, а якщо стимулювання не відвернуло порушення, надати захист порушених прав кредитору (бенефіціару) шляхом виконання гарантом зобов'язку нести відповідальність за порушення зобов'язання боржником. Саме тому П. Петренко вказує, що гарантія «служує чи не найкращим і найзручнішим способом забезпечення виконання зобов'язань у міжнародних приватноправових відносинах» [11, с. 36].

Розкриття забезпечувальної природи банківської гарантії дозволяє зрозуміти, що вона як особистий вид забезпечення зобов'язань представ-

ляє собою складне за своїм юридичним змістом правовідношення. Останнє не зводиться лише до одного зобов'язання гаранта перед бенефіціаром, закріпленим в гарантії, а акумулюю цілий комплекс зобов'язань між учасниками відносин за банківською гарантією. Зокрема виникнення гарантійних правовідносин обумовлене послідовним вчиненням таких дій як а) укладення договору між принципалом і гарантом про видачу гарантії і б) видачею власне гарантії, яка є одностороннім правочином.

Де ж береться гарантія як односторонній правочин, вчинений гарантом на користь кредитора? І як останній розраховує скористатися гарантією з метою захисту своїх порушених прав?

Процедура отримання банківської гарантії починається з подання боржником (майбутнім принципалом) до банку-гаранта заяви про надання гарантії, яка складається за довільною формою, але із зазначенням обов'язкових реквізитів, передбачених п. 19 Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах [12]. До своєї заяви боржник має надати документи, що підтверджують наявність договірних зобов'язань між ним і кредитором, на забезпечення виконання якого кредитором і вимагається гарантія. Банк має розглянути заяву боржника (потенційного принципала), подані до неї документи; оцінити рівень забезпечення боржником регресної вимоги до нього гаранта після виконання обов'язку за гарантією перед кредитором, та прийняти рішення про надання гарантії або про відмову в її наданні. Якщо банк приймає позитивне рішення, то готує проект договору про видачу гарантії, який пропонує укласти принципалу. Отже, видачі банківської гарантії передують укладення договору про видачу гарантії між боржником (майбутнім принципалом) та банком (майбутнім гарантом). В договорі про видачу гарантії знаходять закріплення 1) обов'язки гаранта по видачі гарантії на умовах, визначених принципалом (боржником) в заяві про надання гарантії. Навіть сам текст майбутньої гарантії часто міститься у додатку до договору про видачу гарантії; 2) відповідальність гаранта на випадок невиконання обов'язку за виданою гарантією, 3) права гаранта на випадок сплати за гарантією, а також 4) обов'язки принципала (боржника) по забезпеченню виконання ним регресної вимоги гаранта в разі сплати останнім грошових сум кредитору (бенефіціару); 5) відповідальність принципала на випадок невиконання регресної вимоги гаранта та інші. Як правило з метою забезпечення виконання боржником регресної вимоги гаранта сторони домовляються про встановлення застави чи поруки на користь гаранта.

Відповідно забезпечувальна конструкція гарантії охоплює три правочини (договір між кре-

дитором і боржником (основний договір), договір про видачу гарантії між принципалом (боржником) та гарантом, власне гарантію – односторонній правочин гаранта). При цьому кредитор (бенефіціар) виступає стороною лише за одним – основним договором, а право вимоги має 1) за основним зобов'язанням, а у разі порушення останнього – 2) за гарантією. У відносинах кредитора (бенефіціара) і гаранта гарантія – це лише грошове зобов'язання, яке зобов'язаний виконати гарант, і вимагати виконання якого має право бенефіціар (кредитор). Особливість же цього грошового зобов'язання в тому, що воно виступає складовою забезпечувальної конструкції, встановленої на випадок можливого порушення боржником зобов'язання перед кредитором. Значення правового інструменту гарантія має виключно в складі забезпечувальної конструкції. Договір про видачу гарантії виступає містком між основним договором (укладеним боржником з кредитором) та гарантією як одностороннім правочином, виданим гарантом. Це обумовлено тим, що договір про видачу гарантії має містити посилання на договір, забезпечення виконання за яким відбувається завдяки гарантії, одночасно виступаючи підставою для видачі гарантії – одностороннього правочину. Отже забезпечувальна конструкція гарантії, як особистого виду забезпечення виконання зобов'язання, складається з трьох правочинів, де видана гарантом банківська гарантія – це лише один з них.

У випадку неукладення договору про видачу гарантії для учасників гарантійних відносин настають негативні правові наслідки. Це, перш за все, відсутність у потенційного гаранта юридичного обов'язку видати гарантію та неможливість боржника (потенційного принципала) вимагати виконання гарантом свого обов'язку видати гарантію в примусовому порядку. Це також відсутність права у гаранта вимагати від боржника виплати винагороди за видачу гарантії та надання останнім забезпечення виконання регресної вимоги у разі здійснення гарантом платежу за гарантією.

Сама видача гарантії, як вчинення гарантом одностороннього правочину, згідно положень статей 560–569, 547 та 206–208 ЦК України, розділу III Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах здійснюється шляхом складання гарантом письмового зобов'язання. Таке письмове зобов'язання згідно положень статей 560 ЦК України та 200 ГК України може мати назву «гарантія», «гарантійний лист», «банківська гарантія». Всі наведені назви застосовуються на практиці при використанні гарантій учасниками договірних відносин. Зміст банківської гарантії становить обов'язок гаранта сплатити

кредитору (бенефіціару) грошову суму відповідно до умов гарантії у випадку порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією.

Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах зобов'язує банк надати гарантію безпосередньо бенефіціару або передати її останньому через авізуючий банк, або через банк-кореспондент та/або банк бенефіціара, або безпосередньо принципалу для подальшої її передачі бенефіціару (п. 8 Положення). Слід зазначити, що будучи сконструйованою законодавцем у вигляді одностороннього правочину, банківська гарантія не потребує схвалення, прийняття або акцептування її бенефіціаром. Для виникнення гарантійного зобов'язання не вимагається повідомлення гаранта про прийняття гарантії бенефіціаром. Воля бенефіціара враховується тільки під час укладання основного зобов'язання, на забезпечення виконання якого видається гарантія. Наприклад, бенефіціар на забезпечення виконання боржником свого обов'язку за договором може задовольнитися виданою гарантією або побажати надання ще й іншого одного або декількох видів забезпечення виконання зобов'язання.

Відповідно до положень ст. 561 ЦК України гарантія є чинною від дня її видачі і діє протягом строку, на який вона видана. На практиці непоодинокі випадки видачі гарантій, строк дії яких спливав у встановлений домовленістю боржника і кредитора день виконання зобов'язання, яке забезпечувалось гарантією. Очевидно, що до настання цього дня неможливо вимагати від гаранта сплати за гарантією (відсутня підстава – порушення боржником забезпеченого гарантією договору), а після – пізно заявляти до гаранта відповідну вимогу в зв'язку з припиненням гарантії закінченням строку її дії (ч. 1 ст. 568 ЦК України). Аналіз положень ч. 4 ст. 563 і ч. 1 ст. 565 ЦК України дозволяє зробити висновок, що строк, на який видана гарантія, виступає істотною умовою гарантійного зобов'язання, і за його відсутності в гарантії, гарантійне зобов'язання необхідно вважати таким, що не виникло.

Строк дії гарантії – це строк існування права бенефіціара (кредитора) на пред'явлення вимоги до гаранта як третьої особи, обов'язок якої нести відповідальність за порушення зобов'язання принципалом (боржником), є стрижнем гарантії. Цей строк є присічним – не може бути поновлений судом у разі його пропуску. Після закінчення строку дії гарантії гарант не відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником. Тому, якщо бенефіціар бажає скористатися своїм правом, він має пред'явити вимогу до гаранта про здійснення платежу саме протягом цього строку. При цьому у строк дії гарантії має бути пред'явлена саме перша вимога бенефіціара про здійснен-

ня платежу. Якщо ж бенефіціар, застосовуючи положення ч. 3 ст. 565 ЦК України, пред'явить повторну вимогу до гаранта, то вона може бути заявлена і за межами строку дії гарантії. Важливо, що статусу «першої вимоги», пред'явленої гаранту протягом строку дії гарантії, відповідає лише оформлена належним чином вимога (письмова форма) разом з необхідними документами (документами, вказаними в гарантії). Тільки така вимога бенефіціара підлягає задоволенню гарантом згідно з положенням ч. 1 ст. 565 ЦК України.

Право бенефіціара (кредитора) вимагати від гаранта виконання свого обов'язку за гарантією обумовлене порушенням боржником забезпеченого гарантією зобов'язання. У цьому разі гарант зобов'язаний сплатити кредиторowi грошову суму відповідно до умов гарантії (ч. 1 ст. 563 ЦК).

При реалізації кредитором як бенефіціаром своїх прав за гарантією Цивільний кодекс України та Уніфікованими правилами для гарантій на першу вимогу [13] передбачено, що бенефіціар у вимозі до гаранта або у доданих до неї документах лише має вказати в чому полягає порушення принципалом основного зобов'язання, на забезпечення якого видана гарантія, а не підтвердити документарно дане порушення (ч. 3 ст. 563 ЦК України). Гарант має справу не з фактом невиконання зобов'язання, а лише з документами [14, с. 19], і тому відсутність вказаних у гарантії документів надає право гаранту залишити вимогу бенефіціара без задоволення (ст. 565 ЦК України). Саме з названих у ст. 565 ЦК України причин відмови гарантом у задоволенні вимоги кредитора (бенефіціара) найчастіше виникають спори на практиці при захисті кредитором своїх прав. Так, Верховний Суд постановою від 16.04.2018 р. у справі № 904/1339/17 відмовив кредиторowi як бенефіціару в задоволенні позивної вимоги до гаранта зазначивши, що умови гарантійного листа сформульовані таким чином, що всі вимоги за цією гарантією мають бути надані разом із копією гарантії та копією підписаного договору, а як видно з матеріалів справи бенефіціар не надав зазначеної у гарантії копії договору про поставку, що й стало підставою відмови у задоволенні вимоги, пред'явленої бенефіціаром до гаранта [15].

При задоволенні гарантом вимоги бенефіціара крім переліку документів, які має надати бенефіціар гаранту разом з вимогою про сплату за гарантією, велике значення в гарантійних відносинах приділяється самому порядку надання гаранту вимоги та передбачених гарантією документів. Так, Господарський суд міста Києва (рішення у справі № 910/8724/21 від 06.10.2021 року) встановив, що оригінал письмової вимоги від 15.01.2020 р. за банківською гарантією № 11111 від 23.05.2019 до закінчення строку дії гарантії

було надіслано відповідачу (гаранту) на зазначену в гарантії адресу гаранта (відповідача) через банк бенефіціара, який підтвердив дійсність підписів та печатки по вимозі та повноваження представника бенефіціара на підписання вимоги (лист №.xx від 21.01.2020 р.) шляхом відправки гаранту автентичного SWIFT – повідомлення формату MT799 з посиланням на реквізити гарантії та вимоги, письмову вимогу за банківською гарантією № 11111 від 23.05.2019, згідно якої позивач звернувся до гаранта з письмовою вимогою сплатити протягом 5 (п'яти) банківських днів грошові кошти розмірі 15 648 000,00 грн. Господарський суд, дійшовши висновку про дотриманий кредитором (бенефіціаром) порядок надання гаранту вимоги та передбачених гарантією документів, спростував доводи відповідача (гаранта) про неналежне направлення письмової вимоги, і в задоволенні позову про визнання банківської гарантії такою, що не підлягає виконанню, відмовив повністю [16].

Незалежно від реальної заборгованості принципала за основним зобов'язанням обов'язок гаранта перед бенефіціаром обмежений сумою, встановленою у гарантії. На практиці сума, вказана в гарантії, як правило, дорівнює загальній сумі боргу принципала за забезпеченим гарантією договором. З економічної точки зору в результаті видачі гарантії банк-гарант приймає на себе кредитний ризик невиконання чи неналежного виконання зобов'язання принципалом (боржником). При реалізації кредитного ризику банк-гарант видає кредит принципалу (боржнику), призначенням якого є виконання основного зобов'язання принципала (боржника) перед бенефіціаром (кредитором). В результаті грошові кошти за гарантією сплачуються бенефіціару(кредитору), але відповідальним за повернення кредиту перед банком-гарантом є принципал (боржник). В такий спосіб забезпечувальна конструкція гарантії дозволяє кредитору, як бенефіціару, одержати від гаранта виконання за договором, укладеним з боржником; «перерозподіл ризику» відбувається за рахунок принципала як боржника за забезпеченим гарантією зобов'язанням.

Висновки. Отже захист порушених прав кредитора шляхом реалізації ним як бенефіціаром своїх прав за гарантією відбувається завдяки зверненню до гаранта з вимогою про виплату грошової суми, вказаної в гарантії. Такі дії кредитор здійснює самостійно, в порядку самозахисту, тобто без звернення до юрисдикційних органів, що дозволяє вважати їх одним із способів самозахисту прав кредитора в договірних відносинах. Якщо ж гарант не виконає свого обов'язку – відповідати перед кредитором (бенефіціаром) за

порушення зобов'язання боржником (принципалом) – не сплатить на вимогу кредитора (бенефіціара), і останній буде вимушений звертатися до суду з позовом до гаранта про примусове стягнення суми, вказаної в гарантії, матиме місце захист кредитора в юрисдикційній формі.

Література

1. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003 р. № 435-IV № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Пучковська І. Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань : монографія. Харків : Право, 2017. 472 с.
3. Антонюк О. І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист : автореф. дис. ...канд. юрид. наук. Харків, 2004. 20 с.
4. Бігняк О. Захист корпоративних прав: співвідношення категорій «форми захисту», «способи захисту» та «засоби захисту» (сучасні погляди та концепції). *Юридичний вісник*. 2013. № 2. С. 43–48.
5. Антонюк О. І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 20 с.
6. Луспенник Д. Д. Реалізація права на самозахист цивільних прав – новела нового Цивільного кодексу України: поняття і межі здійснення. *Адвокат*. 2004. № 11. С. 3–8.
7. Матвійчук В. О. Самозахист речових прав. *Держава і право*. 2005. Вип. 28. С. 410–415.
8. Осолінкер І. М. Самозахист права власності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2011. 19 с.
9. Покровська А.О. Феномен «мовчазного партнерства» держави при реалізації кредитором способів самозахисту в договірних відносинах. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 72. С. 153-157.
10. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
11. Петренко П. Порівняльно-правовий аналіз інституту банківської гарантії у деяких країнах СНД. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 8. С. 36–38.
12. Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах: Постанова Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 639. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0041-05#Text>
13. Уніфіковані правила міжнародної торгівельної палати для гарантій на першу вимогу 1992 р. Публікація МТП № 458. URL: https://docs.dtkr.ua/doc/988_001.
14. Шимон Л. С. Порука та гарантія як особисті види забезпечення виконання зобов'язання. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 8. С. 17–20.
15. Постанова Верховного Суду від 16.04.2018 р. у справі № 904/1339/17: *Єдиний державний реєстр судових рішень України*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73938498>
16. Рішення Господарського суду міста Києва від 06.10.2021 року у справі № 910/8724/21 : *Єдиний державний реєстр судових рішень України*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100702960>